

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВИЙ ВІСНИК

ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені К. Д. УШИНСЬКОГО

Лінгвістичні науки

Збірник наукових праць

№ 35

Видається з липня 2005 року

Виходить два рази на рік

Одеса
«Астропринт»
2022

SCIENTIFIC RESEARCH ISSUES

OF SOUTH UKRAINIAN
NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY
NAMED AFTER K. D. USHYNKY

Linguistic Sciences

The Scientific Research Issues Collection

№ 35

Issued since 2005

Frequency: biannual

Odesa
“Astroprint”
2022

REFERENCES

- Akhmanova, O. S. (2007). Slovník lingvistických terminů. 4-e vydání [Dictionary of linguistic terms. 4th edition]. 569 p. M. [in Russian].
- Babenko, L. G. (2004). Filologicheskii analiz teksta: osnovy teorii, printsipy ta aspekty analizu: navch. posibnyk [Philological analysis of the text: the basics of the theory, principles and aspects of the analysis: teaching manual]. 462 p. M. [in Russian].
- Hladyo, S. V. (2000). Emotyvnist' khudozhn'oho tekstu: semantyko — kognityvnyi aspekt (na materialy suchasnoi anhlovnoyi prozy): avto-ref. dys. kand. filol. nauk [Emotionality of the artistic text: semantic — cognitive aspect (on the material of modern English-language prose): autoref. thesis Ph.D. philol. Sciences]. 19 p. K. [in Ukrainian].
- Edgar Allan Poe. (2020). Zoloty zhuk. Edgar Allan Poe. The Gold-bug: per. z anhł. B. Noseniuk, I. Petrushevycha [The Gold-Bug. Edgar Allan Poe. The Gold-bug: trans. from English B. Noseniuk, I. Petrushevycha]. 187 p. Kh: Folio. [in Ukrainian].
- Gromyaka, R. T. (Ed.), Kovaliva, Yu. I. (Ed.), Teremka, V. I. (Ed.) (2007). Literaturoznavchyy slovnyk-dovidnyk [Literary dictionary-handbook]. 752 p. K.: VC «Akademiya» [in Ukrainian].
- Potebnia, O. O. (2017) Teoriya slovesnosti: tropy ta fihury [Literary theory: tropes and figures]. 198 p. M. [in Russian].
- Recker, Y. I. (1974) Teoriya perekladu i perekladats'ka praktyka [Translation theory and translation practice]. 216 p. M. [in Russian].
- Telia, V. M. (1986) Konotatyvnyy aspekt semantyky nominatyvnykh odynyts' [The connotative aspect of the semantics of nominative units]. 141 p. M.: Nauka. [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 8.07.2022

УДК 81'255.4(045)

ДО ПИТАННЯ ПОЕТИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Даниїл Шпилевий

здобувач вищої освіти за другим (магістерським) рівнем зі спеціальності 035 Філологія Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
Одеса, Україна
e-mail: danielshp1305@gmail.com

Ольга Вілкова

здобувачка вищої освіти за другим (магістерським) рівнем зі спеціальності 035 Філологія Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
Одеса, Україна
e-mail: olyavilkova06@gmail.com

Олександра Салаухіна

здобувачка вищої освіти за другим (магістерським) рівнем зі спеціальності 035 Філологія Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
Одеса, Україна
e-mail: alya.salaukhina@gmail.com

АНОТАЦІЯ

В статті розглядаються особливості поетичного тексту, поняття поетичного перекладу, проблема форми та змісту в поетичному перекладі; дискурсивні, фонетичні, графічні та лінгвістичні особливості поетичного тексту. Переклад поезії є дуже складним завданням. Навіть при ретельному перекладі формально-сміслові трансформації неминучі. Тому перекладачу доводиться чимось жертвувати та балансувати між художнім змістом та мовною формою. Безумовно, варіативність вибору відповідності залежить від контексту. Протягом багатьох років думки щодо перекладу поезії змінювалися, але досі немає єдиного підходу, проте найбільш влучне слово «інтерпретація». При перекладі поезії кількість інтерпретацій може бути нескінченною, але всі інтерпретації будуть відрізнятися одна від одної

певними ознаками. Під кінець статті можна зробити висновок, що процес перекладу поезії складний та трудомісткий, оскільки зміст поетичного твору пов'язаний зі складним комплексом елементів: ритмом, мелодикою, строфікою та стилістикою, котрі при взаємодії один з одним набувають додаткових значень та створюють певний ефект.

Ключові слова: поетичний текст, поетичний переклад, рима, поетичний твір, переклад.

Вступ. Переклад є одним із важливих способів сприйняття іншої культури, служить засобом міжкультурної комунікації. Завдяки перекладу розширюється діапазон сприйняття іншої культури, здійснюється міжкультурне спілкування, пошук загальних національно-культурних кодів та їх оцінка. Поезія відрізняється певним ритмом, вираженим в законах складання віршів. Інтонації віршів мають музичний відтінок. Музика поезії визначається ритмом, котрий не підкоряється синтаксису, але впливає на синтаксичні структури за допомогою метра. Особливості поетичного перекладу зокрема продиктовані особливостями поетичних текстів. Звуки поетичної мови впорядковані та організовані. Архаїзми, діалектизми, просторіччя, неологізми можуть бути використані автором як художній прийом. Синтаксичні конструкції також використовуються у поетичних творах із художньою метою. Часто порушується звичний порядок слів і це вважається закономірним. З огляду на свою специфічність переклад поезії — це процес, що викликає низку труднощів і проблем. Серед основних проблем слід виділити: 1) збереження національної своєрідності; 2) збереження духу та часу твору; 3) вибір між точністю та красою перекладу. Тому, перед тим як розглядати проблему поетичного перекладу, слід виділити **особливості поетичного тексту**. Стаття визначається своєю **актуальністю** тим, що поетичний переклад є особливою сферою перекладу. Специфічність поетичного тексту обумовлена своєрідною природою поетичного твору, що створює певні складнощі при його перекладі.

Метою роботи є встановлення і розуміння особливостей перекладу поетичного тексту. Для досягнення мети виконуються такі **завдання**:

- з'ясувати поняття поетичного тексту;
- проаналізувати проблеми та особливості при перекладі поетичних текстів.

Матеріали та методи дослідження. Дослідження проводилось на основі вибірки лінгвістичних робіт таких вчених і лінгвістів, як С. Ф. Гончаренко, В. Н. Комісаров, Ю. М. Лотман, Р. Newmark та інших. Для досягнення поставлених завдань використовувалися методи суцільної вибірки та теоретичного узагальнення.

Результати та дискусія. Поетичний переклад є складним та трудомістким процесом, що вимагає від перекладача володіння літературним талантом, вміння писати вірші, мистецтва вмістити поетичну форму іншої мови, смисл оригінального твору, його ідею, а також літературні прийоми. Основною проблемою при перекладі поезії є структура поетичного твору, котра потребує використання певного розміру й риму.

На думку К. І. Леонтєвої, поетичний текст можливо визначати як «художньо структуроване смислове ціле, котре функціонує під впливом, екстралінгвістичних, соціокультурних, психологічних та інших факторів. В результаті чого здатний акумулювати багато сенсів — від суто мовних та культурологічних до унікально-суб'єктивних» (Леонтєва, 2012: 100). Така природа тексту зумовлюється високим рівнем інформації. В той же час поет реалізує свій задум завдяки єдності та взаємодії усіх частин цієї інформаційної системи поетичного тексту. За словами Л. Т. Ідіатуліної, поетичний твір являє собою великий комплекс елементів: ритм, мелодика, строфіка, стилістика і т. д. Вони взаємодіють одне з одним, що й викликає в підсвідомості читача «певний синтетичний ефект» (Идиатуллина, 2010: 46).

С. Ф. Гончаренко поділяє інформацію поетичного тексту на два підвиди: естетична та смислова (Гончаренко, 1999: 108). В термінології І. Р. Гальперіна, смислова інформація своєю чергою поділяється на фактичну та концептуальну (Гальперин, 2006: 27). Фактична — це інформація про будь-які факти та події, які були, є чи будуть існувати в реальному або вигаданому світі. Концептуальна інформація являє собою висновок автора про те, чим стає перед нами світ. Ця інформація завжди імпліцитна. Вона проявляється в тексті завдяки фактичному змісту. Таким чином, смисл стає формою змісту.

В поезії естетична інформація часто домінує над фактичною та концептуальною. На думку С. Ф. Гончаренка, естетична інформація становить собою складний комплекс, який включає власне естетичну інформацію (оцінка читача відповідно змісту форми та навіпаки);

гедоністичну (насолада, яку отримує читач від поезії); аксіологічну (формування в читача картини світу, краси); сугестивну (впливає на підсвідомість читача) (Гончаренко, 1999: 108). Таким чином, поетичний текст є як засобом передачі естетичної інформації, так і об'єктом цієї інформації.

В поетичному тексті, завдяки особливостям його організації, повністю змінюється механізм створення змісту. Кожен елемент мови взаємодіє з іншими по вертикалі та по горизонталі, отримуючи додатковий зміст. Поетичний контекст розширяє багатозначність кожного слова, в результаті чого отримує додаткові змістові відтінки.

Поетичний текст має особливу структурну організацію. За словами К. І. Леонтьєвої, існує багаторівнева структура поетичного тексту, яка включає в себе лінгвістичну (мовну), екстралінгвістичну та внутрішню форми вираження (Леонтьєва, 2012: 101). Розглядаючи структуру поетичного тексту більш детально, К. І. Леонтьєва виділяє графічну, дискурсивну, фонетичну і лінгвістичну форми. До графічної форми належить різна довжина рядка, яка актуалізує оригінальну орфографію, виділення шрифту і т. д. До дискурсивної форми належить поетичний ритм. Для поезії характерний певний ритм, який виражається в метричних одиницях.

Звук в поезії є важливою частиною змісту, виступає відображенням смислу. Звук породжує музикальну атмосферу. Він викликає асоціації, надає твору певний настрій. Важливими елементами фонетичної форми є фінальна й внутрішня рима, порядок римування, співвідношення жіночих та чоловічих рим, алітерація, асонанс, фонетична анафора та епіфора, паронімія, повтори звуків, звуконаслідування і т. д.

Лінгвістична (мовна) форма включає в себе чотири підрівні: морфологія, словотворення, лексика й синтаксис. Граматичні елементи (будь-які частини мови, рід, число, відмінок, синтаксичні конструкції і т. д.) в структурі поетичного тексту отримують новий смисл. Синтаксичні засоби (комунікативний тип речення, риторичні та еліптичні конструкції, порядок слів, анафора та епіфора, віршований переніс, інверсія, асиндетон та полісиндетон та інші) також допомагають реалізувати задум автора. Оформлення композиції вірша (поділ на строфи та об'єм строфи) допомагає зрозуміти розвиток лінії оповіді.

Протягом багатьох років у зв'язку зі своєю суперечливою природою поетичний переклад являє собою предмет обговорення, в першу

чергу, власне переклад чачи. В процесі становлення поняття поетичного перекладу можна виділити лінгвістичний та літературознавчий напрями.

В узагальненій теорії перекладу поняття поетичного перекладу охоплене власне поняттям переклад. В. Н. Комісаров визначає переклад як «вид мовного посередництва, при якому зміст іншомовного тексту оригіналу передається на іншу мову шляхом створення на цій мові комунікативно рівноцінного тексту» (Комиссаров, 1990: 248). В спеціальній теорії перекладу поняття поетичного перекладу охоплено загальним поняттям художнього перекладу. У відповідності до жанрово-стилістичної класифікації поетичного перекладу розглядається як вид художнього перекладу, головна функція якого — «естетичний вплив на реципієнта» (Алексеева, 2008: 260).

У процесі еволюції на понятті поетичного перекладу відобразились поняття адекватності та еквівалентності. А. Д. Швейцер виділяє «поетичну еквівалентність» і пропонує орієнтуватися на «ідеальний еталон перекладу». При цьому він не досліджує поетичний переклад, а використовує його як матеріал, щоб показати загальні закономірності перекладу.

Я. Л. Ліберман в концепції поетичного перекладу виділяє поняття «емоційно-психологічного потенціалу твору», маючи на увазі світобачення автора, його особистісні якості, настрої та відчуття, й «емоційно-психологічне сприйняття читача», тобто, наскільки він здатен відчутти та зрозуміти витвір (Ліберман, 1995: 7). Кращим вважається переклад, в якому потенціал і сприйнятливості співпадають. Згідно з визначенням С. Ф. Гончаренка, поетичний переклад — це «переклад поетичного тексту, створеного на одній мові, завдяки поетичному тексту на мові перекладу» (Гончаренко, 1999: 109). Він вважає, що має бути створений новий поетичний текст, еквівалентний оригінальному тексту за його концептуальною та естетичною інформацією, але котрий може використовувати за необхідності інші мовні чи віршовані форми.

Н. В. Шутемова розглядає поетичний переклад як «творчу діяльність зі створення культурних цінностей, направлену на репрезентацію художніх цінностей іншомовної літератури в культурі, яка приймає цю літературу» (Шутемова, 2010: 152). При цьому вона вважає, що особливості типу тексту є важливим фактором, який зумовлює основні проблеми перекладу.

Поняття форми та змісту перекладу стосовно поетичного тексту з'явилося в XVIII — на початку XIX ст. Важливу роль в цьому зіграла німецька класична естетика, головним чином праці Гегеля (Либержман, 1995). Під формою розуміли елементи вірша: риму, метр, інтонацію, ритм, типи рим, схеми римувань, композицію строф, слова та їх поєднання, повтори, звукові ефекти (взаємовідношення голосних та приголосних звуків, протяжність, музичність). Під змістом розуміли явище, яке породжує поезію в нашій свідомості: почуття, прагнення, думки, образи природи, речей, людей, подій. Зміст пов'язаний з формою за допомогою задумки, системи образів, тропів, алюзій (стилістичний засіб, котрий натякає на відомі факти, історичні події і т. д.), вживання цитат.

В рамках літературознавства та лінгвістики сформувалися дві точки зору на поетичний текст. В літературознавчому віршуванні в якості основи розглядається категорія змісту, в структурному віршуванні — категорія форми. Спроби максимально зберегти елементи форми та змісту при перекладі викликають труднощі, тому постає питання, чому надати перевагу, формі чи змісту. При розподілі форми й змісту, форма стає окремою від процесу створення вірша. В свою чергу витвір опиняється незалежним від задуму автора.

При більш детальному розгляді форми не береться до уваги емоційна сторона образу. Ми знаємо, що емоційний взаємозв'язок елементів тексту визначає його своєрідність. Тому, на думку Н. В. Шутевої, форму правильніше розглядати з позиції «одноцільності» твору (Шутевова, 2010: 85).

При перекладі з'являється нова зовнішня форма, в результаті чого змінюється і внутрішня форма. За словами К. І. Леонтєвої, «справді неперекладним стають не стільки сама форма, скільки зв'язки та відношення, котрі виникають між формою та змістом поетичного тексту». Вона пропонує віддати перевагу при перекладі не мовній відповідності форми, а її функції, враховуючи при цьому поетичні традиції обох країн. К. І. Леонтєва вважає, що оптимальною тактикою при перекладі поетичного тексту є стратегія «функціональної субституції за аналогією» (Леонтєва, 2012). Тобто функціональної відповідності формі може надати однаковий естетичний ефект перекладу в порівнянні з оригіналом. Але це не завжди можливо через різницю в поетичних традиціях різних країн, через відмінності в функціях, на

перший погляд, еквівалентних елементів мови, через відмінності індивідуального авторського стилю та стилю перекладача.

На думку С. Ф. Гончаренка, перекладачу необхідно відтворити «художню єдність змісту та форми оригіналу, створити її як живий та цілісний поетичний організм, а не його мертву фотокопію чи нежиттєву схему» (Гончаренко, 1999). При прочитанні вірша ми сприймаємо його форму, кожен елемент має свій смисл. А смисл твору й є його змістом. Сприймаючи форму, ми розуміємо зміст. Тому поетичний твір являє собою цілісне, єдине та нероздільне.

В естетико-формальному віршознавстві розглядається єдність ритму, форми й змісту поетичного тексту, де ритм стає естетично значимим. Досліди О. Н. Грінбаума показали, що в структурі поетичного тексту існує закон, виражений через принцип «золотої середини» (Грінбаум, 2001: 10). На основі приведених формул розрахунку ритміко-гармонійної точності поетичного тексту ми бачимо, що одиниці ритму взаємопов'язані й знаходяться в рівновазі.

Таким чином, цілісність поетичного тексту дозволяє розцінювати його як знак має план змісту та план вираження. План змісту представлений естетичним світосприйняттям, а план вираження — мовним втіленням цього світосприйняття. Н. В. Шутевова визначає естетичну значимість мовного втілення естетичного світосприйняття в поезії як поетичність (Шутевова, 2012). Таким чином, мета поетичного перекладу полягає в створенні тексту, який представляє поетичність оригінального тексту.

Будучи частиною змісту, форма визначає розвиток змісту. За словами Л. Т. Ідіатуліної, «форма в поезії змістовна». Мета перекладу — не стільки передати форму та зміст, скільки вплинути на свідомість читача, тобто передати «ідейно-естетичний зміст» зберігаючи при цьому форми, котрі несуть «певні семантичні функції» (Ідіатуліна, 2010: 46). Н. М. Жутовська вважає, що задля досягнення певного рівня перекладу поезії можна втратити як елементи форми, так і елементи змісту. Необхідно залишити настрій, образність та інтонацію оригінального тексту (Жутовська, 2014: 347).

Важливість проблеми ритму в поетичному перекладі є слідством особливостей поетичного тексту, котрий характеризується певною ритмічністю. Ритм — це чергування в певному порядку сильних (наголошені склади) та слабких (ненаголошені склади) місць. Метр —

це порядок чергування наголошених та ненаголошених складів, котрі включають в себе розміри в залежності від кількості складів у стопі (наголошений склад з супроводжуючим його ненаголошеним). Розмір може бути двоскладовим, трискладовим, чотирискладовим і т. д. Розмір вірша може передавати значення. Наприклад, двоскладовий рядок (хорей) передає швидкий рух, трискладовий рядок (амфібрахій) передає повільний рух. Також розмір емоційного стану автора.

Існує декілька систем складання віршів. Силабічна — однакова кількість складів у рядку. Тонічна — кількість наголошених складів у рядку повторюється, ненаголошених — невизначена кількість. Силабо-тонічна — однакове число наголошених та ненаголошених складів, але наголошені склади повторюються в певній послідовності.

В поетичному тексті ритм несе в собі певний смисл. Ритм уточнює значення кожного слова в вірші, визначаючи смислову щільність твору. Кожна строфа (частина тексту, котра об'єднує декілька віршів за допомогою ритму та змісту) ритмічно повторюється. Ритму підкорюється синтаксис вірша, в якому втілюється ритмічна інтонація, також ритму підкорюється й порядок слів. В деяких випадках (наприклад, у випадку синтаксичного паралелізму) відбувається зіткнення синтаксису, тоді виникає особливий граматики-синтаксичний ритм.

Ю. М. Лотман виділяє інтонаційний ритм, котрий характеризує співвідношення синтаксису та метра. За його словами, монотонність інтонації вірша завжди зіставляється з логічними інтонаціями і «створює фон, на якому різко проявляються синтетико-інтонаційні різновиди, виходить зціплення і зіставляє лексичне значення слів та виражається глибокий смисл» (Лотман, 1998). Зміщення ритму допомагає змінити монотонний ритм, темп мови та інтонацію. Наприклад, висхідний ритм (ямб та анапест), поєднуючись в межах рядка з низхідними ритмами (хорей та дактиль), створює сильний інтонаційний контраст. Особливості ритму є частиною стилю поета.

Англійське віршування допускає велику кількість варіацій ритму. В англійській поезії частіше зустрічається гіперметрія (наявність у стопі зайвого складу чи складів), ліпометрія (нестача складу чи складів), різновид гіперметрії — анакруза, коли перед першою стопою вірша зустрічається зайвий ненаголошений склад чи склади, різновид

ліпометрії — антианакруза, коли в рядку відсутні переднаголошений склад чи склади. Також в англійській поезії частіше зустрічаються випадки, коли стопа змінює свою якість, але зберігає кількість, точніше, одна зі стоп в рядку замінюється стопою іншого виду, наприклад, ямб (двоскладові стопи з наголосом на другому складі) хореем (двоскладною стопою з наголосом на першому складі).

Існують різні підходи до вирішення проблеми ритму в поетичному перекладі, обумовлені відмінністю поетичних традицій в різних культурах та певним характером ритмічного утворення смислу. Згідно з Л. Т. Ідіатуліной, ще в XVIII ст. поети та перекладачі говорили про неможливість перекладу поезії внаслідок особливостей поетичного тексту (Ідіатуліна, 2010: 45). Вважалося, що можливо перекласти зміст та смисл, але особливості складання віршів неможливо перекласти. Тим не менше, переклад поезії існує.

Відсутність розуміння ролі ритму в поетичному творі, розподіл ритму та смислу, оцінювання ритму тільки як такого, який характеризує текст, приводить до знецінення ритму та смислу оригінального твору. Однак еквіритмічний переклад, коли зберігається віршований розмір, тобто є певне число складів та наголосів, та еквілінійний переклад, коли витримується кількість рядків та порядок строф, що і в оригінальному тексті приводять до створення твору з іншим естетичним ефектом.

Перетворення форми оригінального тексту в перекладі веде до перетворення задуму поета. Порушення чи зміна ритму в перекладі може призвести до втрати смислу твору, до зміни реальності, котра створена автором. При перекладі на етапі передперекладацького аналізу необхідне розуміння смислу, втіленого ритмом. Необхідно слідувати принципу ритмічного руху думки поета.

Рима — це співзвучність кінців віршованих строк, точніше, повторення схожих поєднань звуків, котрі пов'язують закінчення двох чи більше віршованих строк. Рима повторюється в вірші регулярно, допомагаючи ритмічній організації твору. Вона об'єднує та формує рядки.

Існує різноманітна класифікація рим. Розглянемо деякі з них. За положенням наголосу від кінця рядка виділяють чоловічі рими (наголос на кінці складу) та жіночі (наголос на передостанньому складі); дактилічні (наголос на третьому з кінця складі) та гіпердактилічні (на-

голос на четвертому та будь-яких попередніх складах). В англійській поезії можливо зустріти зіставну риму, коли зі словом чи його частиною співзвучні два чи більше слів, за ступенем фонетичного співзвуччя виділяють повні рими (співпадає кількість та якість після наголошених голосних та приголосних звуків) та неповні рими. За ступенем фонетичного багатства виділяють багаті рими (повні рими, якщо в них співпадають післянаголошені приголосні, та чоловічі рими, які закінчуються голосними) та бідні рими. За лексичними ознаками виділяють тавтологічні рими (повний повтор слова), омонімічні рими (написання та звучання римуючих слів співпадають, але слова мають різні значення), каламбурні рими (різні слова зі схожим фонетичним звучанням), паронімічні рими (пароніми, близькі за звучанням та написанням слова) і т. д.

В англійській мові існують зорові рими, засновані на буквах, а не на звуках, тобто не співпаданню кінцевих букв, а кінцевих звуків. Звукові відмінності в таких римах з'явилися в результаті змін, які відбулися в звуковій системі англійської мови. В залежності від місця розташування в строфі виділяють рими (в поруч розташованих рядках), потрійні, перехресні, кільцеві (римуються крайні рядки строф), тернарні (через два рядки на третій) і т. д. Кожний тип строф відрізняється розташуванням рим. Рима може бути не тільки зовнішньою (на кінці рядка), але й внутрішньою, розташовуючись всередині рядка. Внутрішня рима частіше зустрічається в багатостопній рядках.

Рима сприяє метричному розподілу вірша на одиниці рими. Вона покращує сприйняття рими, роблячи його більш значущим. В цьому проявляється функція створення рими. Риму в поетичному тексті називають метафорою. Протиставлення ідентичних звуків, рими виражають різний смисл, в чому й полягає естетична результативність рими. Рими можуть створювати нові значення, семантично виділяючи слова. Слова спираються на повтор звуків, залучаючи увагу, й стають більш помітними.

Складності при перекладі поезії можуть бути викликані морфологічними особливостями слів, особливостями синтаксису, відмінностями в наголосі, відмінністю словотвірних моделей. Також важливе значення має середня довжина слова, що впливає на довжину вірша, та відмінності в традиціях складання віршів. Англійські рядки вірша містять більше слів і, як наслідок, більше ідей та образів.

Графічне оформлення має велике значення для створення смислу вірша. Графічне оформлення, в відповідності до наміру автора, структурує смисл та демонструє емоційний настрій твору. Графіка вірша, будучи багатофункціональною, задає ритм, інтонацію твору, а також акцентує увагу на певному елементі смислу.

Серед графічних засобів, котрі використовують для оформлення поетичного твору, виділяють пунктуаційні засоби, шрифти, курсив, підкреслення, певне розташування рядків, графічний образ цілого вірша. Способи їх використання в англійській та українській мовах мають певні відмінності, які необхідно враховувати при перекладі твору.

Для виділення сегмента смислу використовують капіталізацію, тобто написання слова з великої літери. В процесі перекладу графіка вірша різних перетворень, в результаті індивідуального бачення інформативності перекладачем. Капіталізація може виконувати семантичну функцію, відображаючи значення слова; функцію утворення думки; естетичну функцію, виділяючи певні сегменти та збільшуючи виразність твору. Декапіталізація використовується, щоб зняти виділення певних елементів.

Серед знаків пунктуації в українській поезії широко використовується тире. В англійській мові тире — менш популярний знак. В англійській мові тире розділяє зіставні частини предиката, посилюючи образ. Пунктуація, яка не відповідає правилам, привертає увагу до створеного автором образу. Спроба змінити пунктуацію при перекладі візуально чи емоційно змінює вірш.

Графічні образи віршів, котрі написані у вигляді певних фігур, наприклад, в формі серця, зірки і т. д., вже несуть певний смисл, привертаючи увагу читача. Графічні засоби не набувають самостійного значення, вони виділяють додаткові значення, котрих набувають одиниці мови. Графічні засоби, наряду з текстом, обумовлюють комунікацію, виділяючи одиниці тексту, формуючи образи, а також встановлюють зв'язки всередині тексту й виражають намір автора.

Висновки. Ми розглянули проблему поетичного перекладу й прийшли до висновку, що поезія являє собою область перекладу. Специфічність поетичного тексту обумовлена своєрідністю природи поетичного твору, що створює певні труднощі при його перекладі. Поетичний текст має особливу структурну організацію, в якій можна виділити графічну, дискурсивну, фонетичну та лінгвістичну форми, та являє

складний комплекс елементів: ритму, мелодики, строфіки й стилістики, котрі взаємодіють один з одним, набуваючи додаткових значень, й викликає в підсвідомості реципієнта певний синтетичний ефект.

Поетичний переклад — це створення поетичного тексту, який відповідає оригіналу по формі та змісту, а також в якому використовуються характерні для нього елементи. Поетичний переклад представляє собою складний та трудомісткий процес, він вимагає від перекладача володіння літературним талантом, вміння писати вірші, мистецтва вмістити в поетичну форму іншої мови смисл оригінального твору, його ідею, а також літературні прийоми.

Основною проблемою при перекладі поезії є структура поетичного твору, котра потребує використання певного розміру й рим. Поетичний текст характеризується певною ритмічністю. Ритм знаходиться у взаємодії з синтаксисом вірша і несе певний смисл. Порушення чи зміни ритму в перекладі може привести до втрати твором смислу, до змінення реальності, котра створена автором. Рима допомагає ритмічній організації твору. Рима об'єднує рядки й формує строфи. Рими виражають різноманітний смисл, можуть створювати нові значення, семантично виділяють слово. Збереження повної рими допомагає передати унікальність оригінального твору.

Важливе значення для створення смислу вірша має його графічне оформлення, котре задає ритм, інтонацію твору, а також акцентує увагу на певних елементах смислу. Поетичний твір — єдиний, цілісний та неподільний. Необхідно передати основну думку й настрої оригінального твору таким чином, щоб переклад був цільним. Будучи частиною змісту, форма визначає розвиток змісту, тому мета перекладу полягає в передачі ідейно-естетичного змісту та збереженні при цьому форм, котрі виконують певні семантичні функції.

Переклад поезії є складним завданням, котре передбачає володіння перекладачем необхідними мовними знаннями, а також надає можливість їх вдосконалювати. Поява багатогранності перекладів пов'язана з різною інтерпретацією оригінала, котра обумовлена професіоналізмом та літературним талантом перекладача, вмінням вийти зі складної ситуації, здатністю вирішити майже нерозв'язні задачі, впливом літературної традиції епохи.

ЛІТЕРАТУРА

- Алексеева И. С. Профессиональный тренинг переводчика : учебное пособие по устному и письменному переводу для переводчиков и преподавателей. СПб. : Союз, 2008. 288 с.
- Бердышев С. Н. Рекламный текст. Методика составления и оформления : учебное пособие. М. : Дашков и Ко, 2012. 480 с.
- Галь Н. Слово живое и мертвое. М. : Время, 2007. 592 с.
- Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования. М., 2006. 144 с.
- Гончаренко С. Ф. Поэтический перевод и перевод поэзии: константы и вариативность. *Тетради переводчика* : науч.-теор. сб. / под ред. С. Ф. Гончаренко. М. : МГЛУ, 1999. Вып. 24. С. 107–122.
- Гринбаум О. Н. Эстетико-формальное стиховедение: Методология. Аксиоматика. Результаты. Гипотезы. СПб. : Изд-во СПбГУ, 2001. 40 с.
- Жук Н. В. Проблема сохранения рифмы при переводе поэтического текста. *Вестник современной науки*. 2015. № 7. С. 126–129.
- Жутовская Н. М. Поэтический перевод и проблема адекватности. *Царскоельские чтения*. 2014. Т. 1, № 13. С. 342–347.
- Идиатуллина Л. Т. The problem of poetry's translation in the works of the modern scientists. *Вестник Казанского государственного университета культуры и искусств*. 2010. № 1. С. 44–49.
- Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). М. : Высш. шк, 1990. 253 с.
- Кожин В. В. Как пишут стихи. О законах поэтического творчества. Москва : Алгоритм, 2001. 320 с.
- Либерман Я. Л. Как переводят стихи (заметки о переводе еврейской и не только еврейской поэзии). Екатеринбург : Изд-во Уральск. гос. ун-та, 1995. 90 с.
- Леонтьева К. И. Сверхсемантизация формы поэтического текста как проблема перевода. *Lingua mobilis*. 2012. № 1 (34). С. 100–115.
- Лотман Ю. М. Структура художественного текста. СПб. : Искусство—СПБ, 1998. 288 с.
- Шутёмова Н. В. К проблеме формы и содержания в поэтическом переводе. *Вестник Пермского университета*. 2010. № 2. С. 85–91.
- Шутёмова Н. В. Проблема «язык и стих» в поэтическом переводе. *Вестник Московского государственного лингвистического университета*. 2012. № 9 (642). С. 227–235.
- Newmark, P. Approaches to translation. Oxford : Pergamon Press Ltd, 1982.
- Tisgam K. H. Translating poetry: Possibility or impossibility? *Journal of College for Education for Women*. 2014. 25 (2). P. 511–524.

TO THE ISSUE OF POETRY TRANSLATION

Daniil Shpylyevyi

Master Student in Philology State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky»,
Odesa, Ukraine
e-mail: danielshp1305@gmail.com

Olha Vilкова

Master Student in Philology State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky»,
Odesa, Ukraine
e-mail: olyavilkova06@gmail.com

Oleksandra Salaukhina

Master Student in Philology State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky»,
Odesa, Ukraine
e-mail: alya.salaukhina@gmail.com

SUMMARY

This work is devoted to the peculiarities of the poetic text, the concept of poetic translation, the problem of form and content in poetic translation; discursive, phonetic, graphic and linguistic features of the poetic text. Translation of poetry is a very difficult task. Even with careful translation, formal and semantic transformations are inevitable. Therefore, the translator has to sacrifice something and balance between artistic content and linguistic form. Of course, due to the variability of the choice of relevance depends on the context. Over the years, opinions on poetry translation have changed, and there is still no single approach, but the word “interpretation” is the most suitable here. When translating poetry, the number of interpretations can be infinite, but all interpretations will differ from each other in some way. By the end of this article, we can conclude that the process of translating poetry is indeed very complex and time-consuming, since the content of a poetic work is connected with a complex set of elements: rhythm, melody, strophe and stylistics, which when interacting with each other acquire additional meanings and create a certain effect.

Key words: poetic text, poetic translation, rhyme, poetic work, translation.

REFERENCE

Alekseeva I. S. *Professionalnii trening perevodchika. Uchebnoe posobie po ustnomu i pismennomu perevodu dlya perevodchikov i prepodavatelei. [Professional training of a translator. Text-book on interpretation and translation for translators and teachers].* — St. Petersburg: Soyuz, 2008. — 288 p. [In Russian]

Berdyshev S. N. *Reklamnyi tekst. Metodika sostavleniya i oformleniya. Uchebnoe posobie [Advertising text. Methods of compilation and design. Tutorial].* — Moscow: Dashkov i Ko, 2012. — 480 p. [In Russian]

Gal N. *Slovo zhivoe i mertvoe [Word living and dead].* — Moscow: Vremya, 2007. — 592 p. [In Russian]

Galperin I. R. *Tekst kak obekt lingvisticheskogo issledovaniya [Text as an object of linguistic research].* M., 2006. — 144 p. [In Russian]

Goncharenko S. F. *Poeticheskii perevod i perevod poezii: konstanti i variativnost [Poetic translation and translation of poetry: constants and variability] // Translator's notebooks: scientific-theor. Issue № 24 / ed. S. F. Goncharenko.* — M.: MGLU. — 1999. — P. 107–122. [In Russian]

Grinbaum O. N. *Estetiko-formalnoe stikhovedenie: Metodologiya. Aksiomatika. Rezultati. Gipotezi [Aesthetic and formal versification: Methodology. Axiomatics. Results. Hypotheses].* — St. Petersburg: Publishing House of St. Petersburg State University, 2001. — 40 p. [In Russian]

Zhuk N. V. *Problema sokhraneniya rifmi pri perevode poeticheskogo teksta [The problem of preserving rhyme in the translation of a poetic text].* Vestnik sovremennoy nauki. — 2015. — No. 7. — P. 126–129. [In Russian]

Zhutovskaya N. M. *Poeticheskii perevod i problema adekvatnosti [Poetic translation and the problem of adequacy] // Tsarskoye Selo Readings.* — 2014. — T. 1 -No. 13. — P. 342–347. [In Russian]

Idiatullina L. T. *The problem of poetry's translation in the works of the modern scientists // Bulletin of the Kazan State University of Culture and Arts.* — 2010. — No. 1. — P. 44–49. [In Russian]

Komissarov V. N. *Teoriya perevoda (lingvisticheskie aspekti) [Theory of translation (linguistic aspects)].* — M.: High. school, 1990. — 253 p. [In Russian]

Kozhinov V. V. *Kak pishut stikhi. O zakonakh poeticheskogo tvorchestva. [How poetry is written. On the laws of poetic creativity].* — Moscow: Algorithm, 2001. — 320 p. [In Russian]

Lieberman Y. L. *Kak perevodyat stikhi (zametki o perevode yevreiskoi i ne tolko yevreiskoi poezii) [How Poems Are Translated (Notes on the Translation of Jewish and Not Only Jewish Poetry)].* — Yekaterinburg: Publishing House Uralsk. State. Univ., 1995. — 90 p. [In Russian]

Leontyeva K. I. *Sverkhsemantizatsiya formi poeticheskogo teksta kak problema perevoda [Oversemantization of the form of a poetic text as a problem of translation] // Lingua mobilis.* — 2012. — No. 1 (34). — P. 100–115. [In Russian]

Lotman Y. M. *Struktura khudozhestvennogo teksta. [The structure of a literary text].* — St. Petersburg: Art — St. Petersburg, 1998. — 288 p. [In Russian]

Shutyomova N. V. *K probleme formi i sodержaniya v poeticheskom perevode [On the problem of form and content in poetic translation] // Bulletin of the Perm University. Russian and foreign philology.* — 2010. — No. 2. — P. 85–91. [In Russian]

Shutyomova N. V. *Problema «yazik i stikh» v poeticheskom perevode [The problem of “language and verse” in poetic translation].* — 2012. — No. 9 (642). — P. 227–235. [In Russian]

Newmark, P. *Approaches to translation.* Oxford: Pergamon Press Ltd, 1982.

Tisgam, K. H. *Translating poetry: Possibility or impossibility? Journal of College for Education for Women.* 2014. — 25 (2), — P. 511–524.

Стаття надійшла до редакції 25.05.2022